

Jak chránit sebe v době ohrožení koronavirem při manipulaci s knihami?

- Je třeba používat ochranné pomůcky, především rukavice (plastové, latexové, chirurgické), roušky, respirátory.
- Je třeba si umývat důkladně ruce mýdlem a teplou vodou a dostatečně dlouho a celou plochu rukou.
- Je třeba nedotýkat se rukama obličeje, očí, úst apod., kudy vir může vejít do organismu.
- Je třeba nekýchat na sebe, ale do papírového kapesníku a vyhodit jej.
- Transportem knih např. z Číny nebo jiných rizikových oblastí nevzniká vyšší riziko přenosu viru (delší doba transportu, v letadle působí dezinfekčně zvýšená radiace a suchý vzduch, působením radikálů a nízkých teplot), protože viry nejsou v organismu (kde asi přežijí déle) a tudíž nepřežijí dlouho.
- Dezinfekční gely jsou hlavně na bakterie. Jako účinný proti virům se uvádí komerční dezinfekční prostředek např. <https://www.schuelke.com/de-de/produkte/desderman-pure.php>. Nebo dezinfekční roztok dle WHO, který jsme vyrobili pro zaměstnance NK ČR.

Jak manipulovat s knihami v době ohrožení koronavirem?

- Dle odborného článku Kampf et al. 2020 mohou koronaviry zůstat na povrchu infekční až 9 dní. Na papíře při pokojové teplotě uvádějí perzistenci/odolnost max. 4-5 dnů.
- Doporučený přístup při vracení knih potenciálně zasaženými koronaviry - pracovníci knihovny, kteří s odevzdanými knihami manipulují, vždy nosí ochranné latexové rukavice (chirurgické). Nové rukavice by se měly používat vždy, když byly staré sundány.
- Povrchy, které přicházely do styku s potenciálně virulentními knihami, by měly být dezinfikovány sprejem 70 % etanolem (asi jednou za hodinu).
- Otvory v odpadkových koších, ve kterých jsou rukavice uloženy, by měly být také postříkány 70 % etanolem, zejména před tím, než úklid vyjme odpadky - a informovat úklidovou firmu, že odpad je potenciálně virulentní, aby věděli, že se mají chránit.
- Mělo by být rozhodnuto o místě, kde budou vrácené knihy v karanténě, pak by tam knihy měly být uchovávány v karanténě po dobu min. 4-5 dnů.
- Dle studie Duan et al. 2003 se uvádí, že UV záření a teplo mohou být účinnými opatřeními proti stabilitě viru na površích. Jedním ze způsobů, jak zacházet s potenciálně infikovanými knihami, by tedy mohlo být jejich vystavení UV záření po dobu 30-60 minut – bohužel je prokázán negativní a poškozující účinek UV záření na papír, textilie, usně resp. knihy.
- Vnější část knih by také mohla být otírána hadříkem s 70 % etanolem, ale to by mohlo být pro knihy a jejich materiály, včetně potisků, poškozující – pozor na „krvácení“ rozpouštění barevných součástí knih.
- Ale studie Lai et al. 2005 však zjistila, že „riziko infekce při kontaktu s papírem kontaminovaným kapičkami je malé“.
- Závisí to na místních nastaveních v knihovnách, jaké z těchto opatření lze realizovat, např. pokud je k dispozici místnost, ve které mohou být knihy obsahující viry uloženy pro karanténu nebo dokonce nějakým způsobem ošetřeny (přenosné UV světlo, vyšší teplota).

Jak manipulovat s knihami při jejich vracení v době ohrožení koronavirem?

- Vracení knihy u pultu nebo do biblioboxu.
- Separace pracovníkem v rukavicích a roušce do samostatné místnosti – karantény.
- Ponechání v místnosti 4-5 dnů v karanténě.
- Případně oter povrchu knihy hadříkem se 70 % etanolem – pozor na rozpíjení barevných součástí knihy či naměkčení plastů.

V Praze dne 18.3.2020

Oddělení vývoje a výzkumných laboratoří
Odbor ochrany knihovních fondů
Národní knihovna České republiky